

Typologia etyki utylitarystycznej a moralność biegłego rewidenta i księgowego

Marta Nowak*

Streszczenie: *Cel* – identyfikacja hierarchii typów etyki utylitarystycznej w odniesieniu do księgowości i audytu, wskazanie korelacji oraz zbadanie zależności pomiędzy chęcią oraz doświadczeniem pracy w profesji księgowego oraz biegłego rewidenta a oceną adekwatności różnych typów etyki utylitarystycznej. *Metodologia badania* – badania empiryczne; dane zebrane techniką ankietową; wyniki uzyskane poprzez analizę statystyk opisowych oraz korelacji. *Wynik* – stworzono hierarchię dla typologii utylitarystyki w zawodzie biegłego rewidenta i księgowego, wskazano korelację, zbadano zależności pomiędzy chęcią oraz doświadczeniem pracy w tych profesjach a oceną adekwatności różnych typów utylitarystyki w tych zawodach. *Oryginalność/Wartość* – odniesienie do pracy w rachunkowości i audycie uniwersalnej teorii etycznej, jaką jest utylitarystyka.

Słowa kluczowe: etyka, moralność, utylitarystyka, utylitarystyka zasad, utylitarystyka czynów, utylitarystyka negatywny, utylitarystyka ekologiczny, utylitarystyka dobrobytu, biegły rewident, księgowy

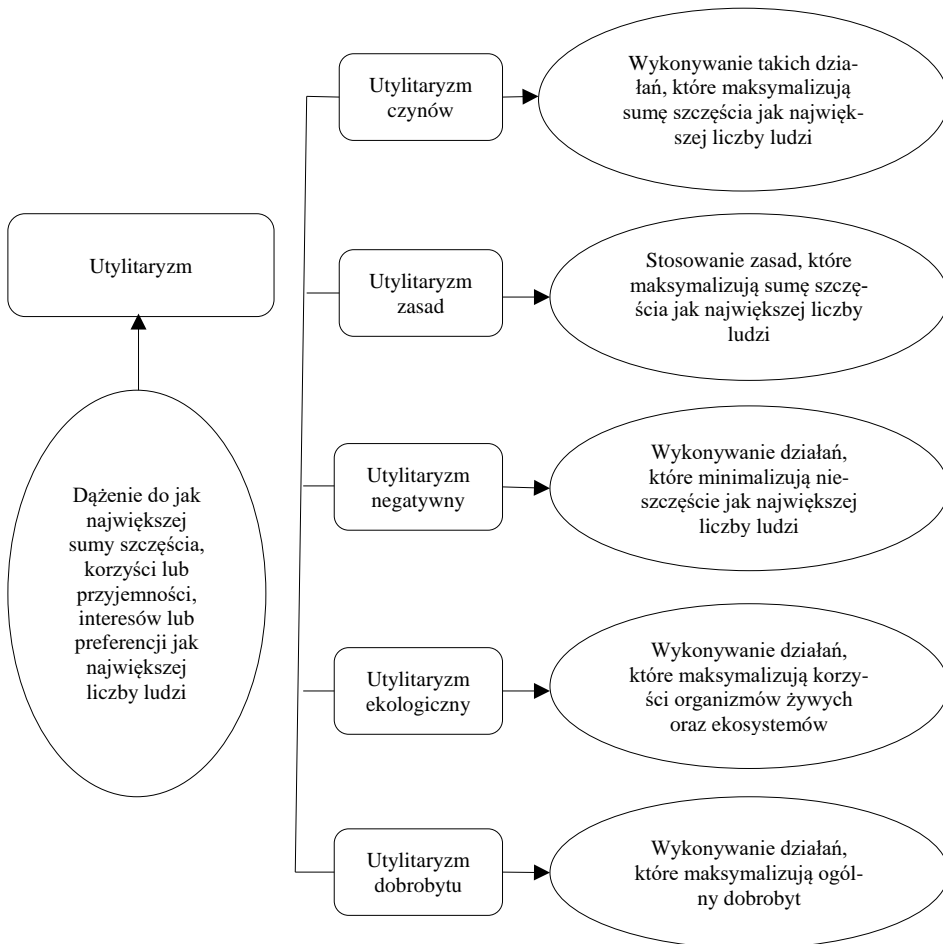
Wprowadzenie

Etyka rachunkowości to ważne zagadnienie teoretyczne i praktyczne. O jej istotności świadczy zarówno istnienie odpowiednich kodeksów (*Kodeks etyki...*, 2009), zainteresowanie organizacji zawodowych (<https://kibr.org.pl/...>, 19.03.2016) oraz dziennikarzy pism fachowych (<http://podatki.gazetaprawna.pl/...>, 19.03.2016) problemami moralności, jak i aktualne publikacje naukowe (Maruszewska, 2014; 2012). W większości tych publikacji, wywód zazwyczaj koncentruje się na specyfice rachunkowości oraz wynikających z niej dylematach o charakterze moralnym. Można więc uznać, iż jest to pewna wypracowywana etyka szczegółowa, pochodna zagadnień związanych z rachunkowością. Istnieje zaś luka polegająca na braku innego podejścia – przyjęcia za punkt wyjścia ogólnej teorii etycznych, zweryfikowania możliwości zastosowania ich w praktyce pomiaru gospodarczego oraz przeniesienia ich na jego grunt. Tematykę tę autorka niniejszego artykułu podejmuje w szeregu publikacji (Nowak, 2015a-d; 2016). Celem badań w nim zaprezentowanych jest stwierdzenie, jaka jest hierarchia różnych typów etyki utylitarystycznej w relacji do księgowości i audytu, wskazanie korelacji pomiędzy tymi ocenami oraz zbadanie zależności pomiędzy chęcią oraz doświadczeniem pracy w profesji księgowego i biegłego rewidenta a oceną adekwatności różnych typów etyki utylitarystycznej w tych zawodach.

* dr hab. Marta Nowak, prof. UE, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, e-mail: marta.nowak@ue.wroc.pl

1. Etyka utylitarystyczna i jej typologia

„Różne teorie wysuwają na pierwszy plan różne kategorie. (...) Utylitaryzm na pierwszym miejscu stawia dobro skutków, na tej podstawie oceniając słuszność postępowania i cnotliwość działających osób” (Jamieson, 2002, s. 524). To „postawa zwana też filozofią zdrowego rozsądku, kierunek etyki (...), według którego najwyższym dobrem jest pożytek jednostki lub społeczeństwa, a celem wszelkiego działania powinno być ‘największe szczęście największej liczby ludzi’” (Klimek, 2014, s. 40). Jest teorią, „w której dobro definiuje się niezależnie od słuszności, słuszność zaś definiuje się jako to, co maksymalizuje dobro” (Rawls, 2009, s. 58, za: Filek, Kwarciański, 2013, s. 142) Typologię utylitaryzmu przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Typologia utylitaryzmu oraz istota jego odmian

Źródło: opracowanie własne.

2. Metodyka badań. Dobór grupy respondentów

Próba badawcza składała się z dobranych celowo respondentów, studentów III roku studiów kierunku Finanse i Rachunkowość, specjalności Rachunkowość i Auditig. Dobór miał na celu uzyskanie grupy rozumiejącej na czym polega specyfika pracy w rachunkowości oraz audycie, zróżnicowanej pod względem doświadczenia zawodowego oraz zainteresowania pracą jako księgowy lub biegły rewident. Przebadano 69 osób, z których 77% stanowiły kobiety a 23% mężczyźni. W ankiecie zawarto pytania o chęć pracy w wymienionych zawodach oraz doświadczenie w pracy, a także stwierdzenia badające postawę wobec poszczególnych typów utilitaryzmu, co zawarto w tabeli 1.

Tabela 1

Stwierdzenia badające stosunek do poszczególnych typów utilitaryzmu

Typ utilitaryzmu	Stwierdzenie
Czynów	Etyka biegłego rewidenta (księgowego) ¹ polega na takim działaniu, które maksymalizuje jakkolwiek rozumianą użyteczność (korzyści, szczęście)
Zasad	Etyka biegłego rewidenta polega na wypracowaniu i stosowaniu takich zasad działania, które przyniosą największą użyteczność (korzyść, szczęście) największej liczbie ludzi
Negatywny	Etyka biegłego rewidenta polega na takich działaniach, które doprowadzą do minimalizacji ogólnej sumy strat i nieszczęścia
Ekologiczny	Etyka biegłego rewidenta polega na takich działaniach, które doprowadzą do maksymalizacji korzyści nie tylko dla ludzi, ale także dla innych istot żywych (np. zwierząt) oraz ekosystemów
Dobrobytu	Etyka biegłego rewidenta polega na takich działaniach, które doprowadzą do zwiększenia ogólnego dobrobytu

Źródło: opracowanie własne.

Oceny dokonywano na 5-ciopunktowej skali Likerta, (5 oznacza całkowitą zgodę z ocenianym stwierdzeniem a 1 całkowity brak zgody).

3. Hierarchia typów utilitaryzmu w pracy księgowego oraz biegłego rewidenta

Tabela 2 zawiera zestawienie statystyk opisowych dla badanych zmiennych, którymi były: chęć oraz doświadczenie w pracy w zawodach biegłego rewidenta i księgowego oraz oceny poszczególnych typów etyki utilitarystycznej w odniesieniu do tych zawodów. Największe znaczenie z punktu widzenia oceny mają wartości następujących statystyk opisowych: modalnej (dominanty), mediany oraz średniej.

Analiza statystyk opisowych dotyczących ocen różnych typów utilitaryzmu z punktu widzenia ich zastosowania w zawodach księgowego i biegłego rewidenta prowadzi do szeregu wniosków badawczych. Największą aprobatą respondentów cieszy się zastosowanie utilitaryzmu negatywnego w pracy księgowego, następnie utilitaryzmu czynów w odniesieniu do pracy księgowego, utilitaryzmu negatywnego w pracy biegłego rewidenta, utilitaryzmu zasad w pracy księgowego, utilitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta, zastosowanie utilitaryzmu czynów w pracy biegłego rewidenta, utilitaryzmu dobrobytu

¹ Pytanie dotyczące każdego z typów utilitaryzmu zadawano zawsze dwa razy w odniesieniu do obu profesji.

w odniesieniu do pracy księgowego, utylityzmu dobrobytu w pracy biegłego rewidenta, utylityzmu ekologicznego w pracy biegłego rewidenta, najniższa zaś ocena przypadła zastosowaniu utylityzmu ekologicznego w pracy księgowego.

Tabela 2

Statystyki opisowe dla badanych zmiennych

Badany aspekt	Za- wód	Statystyki opisowe									
		n	średnia	me- diana	modal- na	liczność mody	mini- mum	maksi- mum	dolny kwartyl	górnym kwartyl	odchylenie standardowe
Chęć pracy w zawodzie	BR ²	69	3,17	3	4	20	1	5	2	4	1,25
	K	69	3,96	4	5	28	1	5	3	5	1,10
Doświadczenie w zawodzie	BR	69	1,03	1	1	67	1	2	1	1	0,17
	K	69	2,20	2	2	37	1	5	2	3	0,85
U. ³ czynów	BR	69	3,32	3	3	23	1	5	3	4	1,13
	K	69	3,58	4	4	27	1	5	3	4	1,03
U. zasad	BR	69	3,39	3	Wiel.	19	1	5	3	4	1,23
	K	69	3,42	4	4	25	1	5	3	4	1,10
U. negatywny	BR	69	3,54	4	4	28	1	5	3	4	1,17
	K	69	3,59	4	4	26	1	5	3	4	1,09
U. ekologiczny	BR	69	2,88	3	3	19	1	5	2	4	1,30
	K	69	2,57	2	Wiel.	19	1	5	1	4	1,37
U. dobrobytu	BR	69	3,06	3	3	21	1	5	2	4	1,22
	K	69	3,09	3	3	20	1	5	2	4	1,21

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do pracy w rachunkowości hierarchia poszczególnych typów utylityzmu, jest następująca: utylityzm negatywny, czynów, zasad, dobrobytu, ekologiczny. Z punktu widzenia ich zastosowania w audycie, jest ona następująca: utylityzm negatywny, zasad, czynów, dobrobytu, ekologiczny. Utylityzm negatywny osiąga najwyższe oceny zarówno w odniesieniu do profesji księgowego, jak i biegłego rewidenta, uzyskuje jednak wyższą ocenę dla pracy w księgowości. Utylityzm czynów jest oceniany wyżej w odniesieniu do księgowości niż do audytu. Utylityzm zasad jest również oceniany wyżej w stosunku do zawodu księgowego. Utylityzm dobrobytu w obydwu przypadkach osiąga przedostatnie miejsce, jest też oceniany wyżej w odniesieniu do zawodu księgowego niż biegłego rewidenta. Utylityzm ekologiczny w odniesieniu do obydwu rozpatrywanych profesji jest oceniany najniżej. W jego przypadku wyżej ocenia się jego adekwatność w odniesieniu do zawodu biegłego rewidenta niż księgowego.

Podsumowując analizę statystyk opisowych należy zauważyć, iż hierarchia typów utylityzmu dla obydwu zawodów jest bardzo podobna. Jedyna różnica występuje w przypadku utylityzmu zasad oraz czynów. Ten pierwszy plasuje się wyżej w odniesieniu do audytu, a ten drugi – księgowości. Natomiast pozycja utylityzmu negatywnego, dobrobytu oraz ekologicznego jest taka sama dla obu profesji.

Interpretacja wyników prowadzi do konkluzji, iż w większości przypadków ocena zależy od danego typu utylityzmu, a nie zawodu, do którego jest on odnoszony. W związku z tym można uznać, iż postawy moralne respondentów charakteryzują się bardziej uniwer-

² Skrót BR odnosi się do zawodu biegłego rewidenta a K do księgowego.

³ Utylityzm.

salizmem niż szczegółowością. Jednakże zauważyć należy, iż zawody biegłego rewidenta i księgowego są uznawane za pokrewne, w związku z tym sytuacja w przypadku oceny różnych typów utilitaryzmu w odniesieniu do innych zawodów, niezwiązanych z rachunkowością, mogłaby być inna. Poza tym podkreślić należy, iż stwierdzenie adekwatności uniwersalizmu negatywnego w stosunku do pracy w księgowości i audycie jest logiczna ze względu na specyfikę oraz uwarunkowania prawne i kodeks etyczny obydwu zawodów.

W pracę księgowego wpisane jest unikanie błędów (polecających na nieprawidłowej ewidencji zjawisk gospodarczych, czyli na zafałszowaniu wiernego obrazu finansowej i majątkowej sytuacji jednostki), natomiast w zawód biegłego rewidenta korygowanie tych błędów. Dla osób zorientowanych w rachunkowości ewidentne są również negatywne skutki nieprawidłowych działań biegłych rewidentów lub księgowych, mogące spowodować wydarzenia takie jak upadłość. W związku z tym w odniesieniu do omawianych zawodów uznaje się rolę etyki polegającej na minimalizacji złych skutków ich wykonywania.

W księgowości drugą pozycję zajmuje utilitaryzm czynów, gdyż każde działanie księgowego, czy to polegające na dekretowaniu operacji gospodarczych, czy na zestawianiu sprawozdań, jako podlegające ocenie z punktu widzenia etyki zawodu, może być postrzegane jako moralne lub niemoralne (zasadniczo: zgodne lub niezgodne z prawdą).

Natomiast w pracy biegłego rewidenta wyżej oceniono utilitaryzm zasad, jako że praca audytora polega w dużej mierze na stosowaniu procedur i kontrolowaniu prawidłowości działania księgowego, a więc odnosi się do reguł i zasad, zawartych w procedurach postępowania.

Znamienny jest fakt, że stosunkowo nisko, w odniesieniu do obydwu zawodów, oceniono utilitaryzm dobrobytu oraz utilitaryzm ekologiczny. Może to dziwić, biorąc pod uwagę obecny trend włączania do obowiązkowych sprawozdań ekologii (raporty środowiskowe) i dobrobytu (raporty dot. społecznej odpowiedzialności biznesu). Tematyka ta, uznawana za ważną w nauce oraz standardach postępowania, nie jest jednak doceniana w odniesieniu do praktykowania zawodów biegłego rewidenta i księgowego.

4. Związek ocen typów utilitaryzmu, doświadczenia i planów zawodowych

Analiza powiązań nastąpiła poprzez badanie korelacji omawianych zmiennych. Wyniki obliczeń zawarto w tabeli 3 (korelacja dodatnia) i 4 (korelacja ujemna). Zamieszczono w nich tylko korelaty wykazujące zależność istotną statystycznie dla $n = 69$ oraz $p > 0,05$.

Analiza wartości dodatnich współczynników korelacji wykazuje wiele powiązań, jednakże przedział najwyższej wartości współczynników korelacji $(0,8; 1>$ jest zbiorem pustym. Oznacza to, że wśród badanych zmiennych nie ma powiązań o bardzo silnej korelacji.

Najwyższe osiągnięte w niniejszym badaniu współczynniki korelacji należą do przedziału $(0,6; 0,8>$. Dotyczą one powiązania oceny utilitaryzmu ekologicznego w pracy biegłego rewidenta oraz utilitaryzmu ekologicznego w pracy księgowego ($r = 0,77$), utilitaryzmu czynów w pracy biegłego rewidenta oraz utilitaryzmu czynów w pracy księgowego ($0,66$), utilitaryzmu dobrobytu w pracy biegłego rewidenta oraz utilitaryzmu dobrobytu w pracy księgowego ($0,65$), utilitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta oraz utilitaryzmu zasad w pracy księgowego ($0,63$).

Tabela 3

Zmienne wykazujące istotną statystycznie korelację pozytywną zgodnie z wartością współczynnika Pearsona

Zakres współczynników korelacji	Korelaty		Wartość współczynnika r-Pearsona	
(0,8;1>	-	-	-	
(0,6;0,8>	u. ekologiczny BR	u. ekologiczny K	0,77	
	u. czynszów BR	u. czynszów K	0,66	
	u. dobrobytu BR	u. dobrobytu K	0,65	
	u. zasad BR	u. zasad BR	0,63	
(0,4;0,6>	u. zasad BR	u. negatywny BR	0,57	
	u. negatywny BR	u. zasad K	0,51	
	u. ekologiczny K	u. dobrobytu BR	0,49	
	u. ekologiczny K	u. dobrobytu BR	0,48	
	u. dobrobytu BR	u. negatywny BR	0,45	
	u. czynszów BR	u. zasad BR	0,44	
	u. czynszów BR	u. negatywny BR	0,42	
	u. ekologiczny BR	u. dobrobytu BR	0,42	
	u. negatywny BR	u. negatywny K	0,42	
	(0,2;0,4>	u. dobrobytu BR	u. zasad BR	0,37
		u. zasad K	u. czynszów K	0,35
u. negatywny K		u. czynszów K	0,34	
u. zasad K		u. czynszów BR	0,32	
u. czynszów BR		u. dobrobytu BR	0,31	
u. dobrobytu K		u. ekologiczny BR	0,30	
u. negatywny K		u. zasad BR	0,29	
chęć pracy jako BR		u. zasad BR	0,27	
u. zasad K		u. dobrobytu K	0,27	
u. zasad BR		u. czynszów K	0,27	
u. negatywny BR		u. dobrobytu K	0,26	
u. negatywny K		u. czynszów BR	0,25	
chęć pracy jako BR		u. czynszów K	0,24	

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym co do wartości współczynników Pearsona przedziale (0,4;0,6> znajduje się korelacja pomiędzy oceną utylitaryzmu negatywnego w pracy biegłego rewidenta a oceną utylitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta ($r = 0,57$), utylitaryzmu negatywnego w pracy biegłego rewidenta a utylitaryzmu zasad w pracy księgowego (0,51), utylitaryzmu dobrobytu w pracy księgowego a utylitaryzmu ekologicznego w pracy księgowego (0,49), utylitaryzmu ekologicznego w pracy księgowego a utylitaryzmu ekologicznego w pracy biegłego rewidenta (0,48), utylitaryzmu negatywnego w pracy biegłego rewidenta a utylitaryzmu dobrobytu w pracy biegłego rewidenta (0,45), utylitaryzmu czynów w pracy biegłego rewidenta a utylitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta (0,44), utylitaryzmu czynów w pracy biegłego rewidenta a utylitaryzmu negatywnego w pracy biegłego rewidenta (0,42), utylitaryzmu ekologicznego w pracy biegłego rewidenta a utylitaryzmu dobrobytu w pracy biegłego rewidenta (0,42), utylitaryzmu negatywnego w pracy biegłego rewidenta a utylitaryzmu negatywnego w pracy księgowego (0,42).

W przedziale współczynników korelacji obejmującym zakres (0,2;0,4> znajduje się związek pomiędzy oceną utylitaryzmu dobrobytu w pracy biegłego rewidenta a utylitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta ($r = 0,37$), utylitaryzmu zasad w pracy księgowego

a utilitaryzmu czynów w pracy księgowego (0,35), utilitaryzmu negatywnego w pracy księgowego a utilitaryzmu czynów w pracy księgowego (0,34), utilitaryzmu zasad w pracy księgowego a utilitaryzmu czynów w pracy biegłego rewidenta (0,32), utilitaryzmu czynów w pracy biegłego rewidenta a utilitaryzmu dobrobytu w pracy biegłego rewidenta (0,31), utilitaryzmu dobrobytu w pracy księgowego a utilitaryzmu ekologicznego w pracy biegłego rewidenta ($r = 0,30$), utilitaryzmu negatywnego w pracy księgowego a utilitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta (0,29), deklaracją chęci pracy w zawodzie biegłego rewidenta a oceną utilitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta (0,27), oceną utilitaryzmu zasad w pracy księgowego a utilitaryzmu dobrobytu w pracy księgowego (0,27), utilitaryzmu zasad w pracy biegłego rewidenta a utilitaryzmu czynów w pracy księgowego (0,27), utilitaryzmu negatywnego w pracy biegłego rewidenta a utilitaryzmu dobrobytu w pracy księgowego (0,26), utilitaryzmu negatywnego w pracy księgowego a utilitaryzmu czynów w pracy biegłego rewidenta (0,25), deklaracją chęci pracy w zawodzie biegłego rewidenta a oceną utilitaryzmu czynów w pracy księgowego (0,24).

Tabela 4

Zmienne wykazujące istotną statystycznie korelację ujemną zgodnie z wartością współczynnika Pearsona

Zakres wsp. korelacji	Korelaty	Wartość wsp. r-Pearsona
<-1;-0,8)	-	-
<-0,8;-0,6)	-	-
<-0,6;-0,4)	-	-
<-0,4;-0,2)	chęć pracy jako BR u. ekologiczny BR	-0,25

Źródło: opracowanie własne.

Analiza ujemnych współczynników korelacji wykazuje, że zakres współczynników korelacji <-1;-0,4) dla przeprowadzonego badania jest przedziałem pustym. Zidentyfikowano tylko jedną ujemną korelację występującą w przedziale (<-0,4;-0,2). Jest to negatywny pomiedzy zadeklarowaną chęcią pracy w zawodzie biegłego rewidenta a oceną utilitaryzmu ekologicznego w pracy biegłego rewidenta.

Badając korelacje należy zauważyć, iż potwierdzają one stwierdzenie wyartykułowane w wyniku analiz statystyk opisowych, iż ocena respondentów jest związana bardziej z konkretnym typem utilitaryzmu niż zawodem związanym z rachunkowością. Potwierdza to fakt wystąpienia najwyższych współczynników korelacji dla powiązań między oceną wystawioną temu samemu typowi etyki utilitarystycznej dla obydwu profesji. Dotyczy to aż 4 z 5 typów utilitaryzmu. Do najbardziej zaskakujących wniosków zaliczyć należy mały związek preferencji etycznych dotyczących omawianych profesji z doświadczeniem lub chęcią pracy w nich.

Uwagi końcowe

Badania zaprezentowane w artykule charakteryzują się potencjałem rozwojowym. Do ich dalszych kierunków należeć będą w szczególności w zakresie tematyki rozpatrzenie zastosowania w zawodach związanych z rachunkowością innych teorii etycznych oraz porównanie do innych profesji. Ponadto wykorzystane będą dodatkowe narzędzia badawcze oraz

metody analizy danych. Przede wszystkim metodyka zostanie wzbogacona o badania jakościowe a techniki pozyskiwania materiału badawczego o wywiady oraz dokumentację.

Literatura

- Filek, J., Kwarciański, T. (2013). Etyka pożytku – utylityzm. W: W. Gasparski (red.), *Biznes, etyka, odpowiedzialność*. Warszawa: PWN.
<https://kibr.org.pl/pl/aktualnosci/7090/> (19.03.2016).
<http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/924538.przetargi-o-audyty-z-blednymi-zapisami.html> (19.03.2016).
- Jamieson, D. (2002). Metoda i teoria moralna. W: P. Singer (red.), *Przewodnik po etyce*. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Klimek, J. (2014). *Etyka biznesu. Teoretyczne założenia, praktyka zastosowań*. Warszawa: Difin.
- Kodeks etyki zawodowych księgowych*. (2009). Rada Międzynarodowych Standardów Etycznych dla Księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych.
- Maruszewska, E. (2012). Reception of supervisor's pressure to act unethically in accounting. *AD ALTA Journal of Interdisciplinary Research*, tom II.
- Maruszewska, E. (2014). *Etyka we współczesnej rachunkowości a wiarygodność informacji w niej tworzonych*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.
- Nowak, M. (2015a). Czy rachunkowość jest moralna? Dyskurs z pogranicza pomiaru gospodarczego oraz filozofii etyki. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 399.
- Nowak, M. (2015b). Etyka biegłego rewidenta – wymiar pozakodeksowy. W: E. Nowak, J. Szafraniec (red.), *Rachunkowość, rewizja finansowa, podatki – teoria i praktyka*. Wrocław: Regionalny Oddział Krajowej Izby Biegłych Rewidentów we Wrocławiu, Instytut Rachunkowości Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Nowak, M. (2015c). Etyka controllingowego pomiaru dokonań w świetle filozofii utylitystycznej – zarys koncepcji. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 82.
- Nowak, M. (2015d). Moral conflict in performance measurement. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 398.
- Nowak, M. (2016). Koncepcja etyki pomiaru osiągnięć w kontekście teorii interesariuszy. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*.
- Rawls, J. (2009). *Teoria sprawiedliwości*. Warszawa: PWN.

TYPOLOGY OF UTILITARIAN ETHICS AND MORALITY OF AUDITOR AND ACCOUNTANT

Abstract: *Purpose* – construction of hierarchy of utilitarian ethics types with relation to auditor and accountant job, identification of correlation between them and relations between them and experience and plans of work. *Design/Methodology/Approach* – empirical research, data collected by questionnaire technique and results obtained by analysis of descriptive statistics and correlation. *Findings* – hierarchy for utilitarian ethics in accounting-related job was constructed, correlation was identified between them and job experience and plans. *Originality/Value* – usage in accounting and audit of universal utilitarian ethics.

Keywords: ethics, morality, utilitarianism, utilitarianism of actions, utilitarianism of rules, negative utilitarianism, ecological utilitarianism, commonwealth utilitarianism, auditor, accountant

Cytowanie

- Nowak, M. (2016). Typologia etyki utylitystycznej a moralność biegłego rewidenta i księgowego. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 2/2 (80), 493–500. DOI: 10.18276/frfu.2016.2.80/2-52; www.wneiz.pl/frfu.